

Բանահավաք՝ Ղևոնդյան Մարիամ Իսահակի 2001թ, 07.06.2024

Բանասաց՝ Ամալյա Աբրահամյանի (74 տ., Ծնվ. Հաթերք գյուղում, ապրում է Հրազդանում):

Երից մանկանց եկեղեցի¹

Իրեքմանկուկ

Իրեքմանկուկ եկեղեցին գտնվում ա Մարտակերտի շրջանում, Թղթե կետեն ծախ ունգոնեն թումբեն յիրան, հյուսիսային անգոնեն էլ Մռավա սարն ա: Եկեղեցին վեր սարքալըն, ավարտալըն 1691թ-ին: Իրեքմանկուկը սարքալ ա Աղվանից կաթողիկոս Սիմեոնը մընգել ուրան ախալեր Իգնատիոսը: Եկեղեցին սարքող ճարտարապետը Սարգիսն ա իլնլ ուրան արձանագրությունը եկեղեցու պատեն ա կիրված:

Շինաղ և Վաղապետ, եկեղեցու ուստա Սարգիսն, յիշեցեք ի Քրիստոս ² Իրեքմանկուկեն տակեն կան պաղվալներ համ էլ թաքստոցներ: Արցախյան կռվեն վախտը 1992 թվականեն հունիսին հիբ Ադրբեջանը գրավալա Գյուլիստանը 14000 հայ ժողովուրդը վեննավ եկալըն հասալ Մարտակերտի շրջան, էտ մարդկանցան մոտավորապես 2-3 հազարը քուերավը հասալըն Իրեքմանկուկ վանք, մնացալըն ընդել մինչև քյմմագ անող խումբը կյա:

Տատիխս պտմելավ Իրեքմանկուկ անունեն նըհետ էրկու վարկած կա. Մին վարկածը ասումա վեր եկեղեցին կոչվալ ա Հին Կտակարանեն իրեք խոխու պատվին, Բաբելոնեն թագավոր Նաբուգոդանոսորը հրաժարվում ա խոնարհվե կուրքեն տրա հետիել օգում ա մատաղ անե ուրան իրեք խոխեն, Բայց Միքայել հրեշտակապետը փրկումա էտ խոխոցը: Էն մի վարկածը ասումըն վեր էտ տարածքում կան իրեք խոխու գերեզմանոց, էտ խոխեքը սպանվալըն բռնակալների կողմից: Ողտավ

¹ Բանահավաք՝ Ղևոնդյան Մարիամ Իսահակի 2001թ (093537379)

Գրի է առել տատիկի խոսքերը՝ Ամալյա Աբրահամյանի (74 տ., Ծնվ. Հաթերք գյուղում, ապրում է Հրազդանում):

² Բանահավաք՝ Ղևոնդյան Մարիամ Իսահակի 2001թ (093537379)

Գրի է առել տատիկի խոսքերը՝ Ամալյա Աբրահամյանի (74 տ., Ծնվ. Հաթերք գյուղում, ապրում է Հրազդանում):

տեղափոխելիս էտ խոխոցը, ողտ չոքալա էլ կըրեցալ չի քիննա էլ էտ խոխոցը թաղալըն վանքեն տարածումը, տըղայել առաջացալա իրեք մանկուկ անունը: Իրեքմանկուկ եկեղեցու քանդակներին միջին ամենահետաքրքիրը արևի ժամացույցն ա վերը քարին յիրա կերտված ա, էտ նկարավը որոշվելիս ա իլնլ տեղային ժամը: Յէս հույս օնեմ վեր մի օր կքինանք մեր Արցախ ու կտեսնանք մեր էտ հնությունները անվնաս վիճակում:

ԲԱՌԱՐԱՆ

կետեն-գետի

ծախ-ձախ

հունգհունեն-անկյունում

մընգել- մեկ էլ

հիբ-երբ

վեննավ-ոտքով

քյմմագ-օգնող

նըհետ-հետ

ողտ-ուղտ

այդտեղից էլ

տըղայել-

Մարխաթուն եկեղեցի³

Մարխաթուն եկեղեցին Հայ առաքելական Սուրբ եկեղեցի ա, քըթնվում ա Մեծ Թաղեր գյուղից մոտ 1,5-2 կմ հեռավորության յիրն, դեպի հյուսիս-արևելք, կառուցվալ ա 17-րդ դարում: 2020 թվականին Արցախյան երկրորդ պատերազման ետը Մեծ Թաղեր շենը օկուպացվալա: Էս եկեղեցին մասին տենց կոնկրետ պնն չըն

³ Բանահավաք՝ Ղևոնդյան Մարիամ Իսահակի 2001թ (093537379)

Գրի է առել տատիկի խոսքերը՝ Ամալյա Աբրահամյանի (74 տ., Ծնվ. Հաթերք գյուղում, ապրում է Հրազդանում):

ասալ, եկեղեցուն անունը Մարիաթունա կոչվում՝ որպես Մայր Խաթուն, այսինքն Մայր Տիրուհի, վերը եկել ա Աստվածամոր տեղական անունից:

ԲԱՌԱՐԱՆ

քըթնվում ա-գտնվում է

Թեժ եկեղեցի⁴

Թեժ եկեղեցի Հաղորթի շրջանում ա ինձում: Ըստ ավանդության եկեղեցին կառուցվալ ա էն վրխտեն հիբ Բուղա զորավարը պարտվում ա, հրամայում ա վեր քանդին նրդեղ քըթնվող Գտչավանքի սրբատաննեն: Նրանա յետը Եսայի իշխանը հրամայում ա ռւրան որմնադիրներին վեր վրդեղ ավերալըն սրբավայրերը, կառուցեն նոր եկեղեցի: Էտ եկեղեցին կառուցելիս կռեվներ ա տալիս իլնլ շատ, տրա էլ հետի էլ կոչվալա «Թեժ եկեղեցի»:

ԲԱՌԱՐԱՆ

վրխտեն-ժամանակ(ին)

հիբ-երբ

նրդեղ-այնտեղ

Ծիծեռնավանք⁵

Ծիծեռնավանքի եկեղեցին աչքի ա ինգնում ռւրան դնշննգ կառուցվածքավ, հայկական ճարտարապետության ամենամեծ կառույցներան ա: Մի ավանդություն կա էս դնշննգ եկեղեցուն նրհետ կապված: Հրոչաս գյուղեն Մելիք Թումանը միշտ նրդցնելիս ա իլնլ գյուղեն քահանանեն: Մելիքան ազատվելի հետի սա մի անիծքի թողթա կիրում, քցումա սենյակը փախչում: Էս թղթեն ուժավը Մելիքը ռւրան

⁴ Բանահավաք՝ Ղևոնդյան Մարիամ Իսահակի 2001թ (093537379)

Գրի է առել տատիկի խոսքերը՝ Ամալյա Աբրահամյանի (74 տ., Ծնվ. Հաթերք գյուղում, ապրում է Հրազդանում):

⁵ Բանահավաք՝ Ղևոնդյան Մարիամ Իսահակի 2001թ (093537379)

Գրի է առել տատիկի խոսքերը՝ Ամալյա Աբրահամյանի (74 տ., Ծնվ. Հաթերք գյուղում, ապրում է Հրազդանում):

կընգանը կուրցնում ա, որդիների էլ, հարստությունն էլ: Հասկանումա վեր սաղ էս դժբախտություններին պատճառը քահանայեն անեծքնա: Մելիքը քինումա նրանա ներողություն խնդրէ: Մինչև հննումա Հռոմ, արդեն սըկանում ա վեր քահանան մեռալա: Էլ մնամ ա Հռոմեն Վանքերից մեկում իբրև լուսարար, ամեն օր աղոթելիսս իլնլ հւրան հոգուն փրկության հետի: Ժամանակ անցկացած Մելիքը կըծելավ Պետրոս առաքյալեն ճկույթը՝ ծիծեռնը պահում ա պիրանումը: Տրան ա վանքեն սրբապատկերը վեր ա ինզոմ տափեն: Քահանաները օգումըն Մելիքին Պիրանան հանեն ետ մասունքը հւրան էլ սպանեն: Սեղանան մի խասս կյնմ վեր ասում ա «Մի մերձենաք Մելիքին»: Մելիքը ապահով կյամա հւրան հայրենիքը: Մի շրի ծառեն տեղումը Մելիքը վանք ա կառուցում, վըրդեղ էլ Պետրոս առաքյալեն ճկույթը՝ ծիծեռնը: Տրան հետի էլ Վանքը կոչվումա Ծիծեռնավանք:

ԲԱՌԱՐԱՆ

Ղնշանգ-սիրուն

նըղցնելիս-նեղացնելիս

սաղ-բոլոր

սըկանում ա-լսում է

վեր ա ինզում-ընկնում է

վըրդեղ-որտեղ

Պապիկս միշտ հետաքրքիր պատմություններ ա իլնլ պատմելիս, ու էնքան շատ ա էղ պատմություններն վեր ասելիսում իլնլ. –պապի բոլա լի, էղ էլ էքյոն կպատմիս. Պերիք էս պատմություններան մի քանիսն էլ ծեզ պատմիմ, բայց լոխ կարելչում լի պատմիմ:⁶

⁶ Բանասաց՝ Մարգարյան Ոստանիկ Իշխանի (ծնվ. 1937թ. օգոստոսի 20-ին, մահացել է 2021թ հուլիսի 10-ին): Այժմ նրա աշյունը ամփոփված է Վարդաձորի գերեզմանատանը: Բանահավաք՝ Մարգարյան Նունե Լեոնիկի, ծնվ. 16.01.2002թ., (093302297): Բանահավաքի պապիկն է, որ մահացել է: Նունեն ծնվել է Ասկերանի շրջան, գյուղ Վարդաձորում, Ապրում է Արմավիրի մարզ, գյուղ Տանձուտ, պետք է ամռանը գա Երևան:

ԲԱՌԱՐԱՆ

Էքյուծ-վաղը

լոխ-բոլորը